

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa **Ing. R. J.**, bývajúceho v K., v dovolacom konaní zastúpeného JUDr. J. S., advokátom v K., proti odporkyňi **MUDr. J. J.**, bývajúcej v K., v dovolacom konaní zastúpenej JUDr. A. T., advokátom v K., **o rozvod manželstva a úpravu rodičovských práv a povinností na čas po rozvode k maloletému S. J.**, narodenému X, zastúpenému kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Košice, vedenej na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 13C 148/2008, o dovolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 29. marca 2010 sp. zn. 7CoP 20/2010, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie navrhovateľa **o d m i e t a**.

Účastníkom nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Košice I (súd prvého stupňa) rozsudkom z 21. októbra 2009 č. k. 13C 148/2008-108: **a/** rozviedol manželstvo navrhovateľa a odporkyne uzavreté X pred matričným úradom Mestskej časti Košice-Staré Mesto, zapísané v knihe manželstiev tohto úradu vo zväzku X, ročník X, na strane X pod poradovým číslom X, **b/** maloletého S.J . zveril na čas po rozvode do osobnej starostlivosti odporkyne (matky) s oprávnením maloletého zastupovať a spravovať jeho majetok, **c/** navrhovateľovi (otcovi) uložil povinnosť prispievať na výživu maloletého S. sumou 800 €, z toho suma 300 € je výživné, ktoré je navrhovateľ povinný platiť vždy do 15-teho dňa v mesiaci vopred k rukám odporkyne, počínajúc právoplatnosťou rozsudku o rozvode manželstva, a suma 500 € je tvorba úspor, ktorú bude navrhovateľ poukazovať na osobitný účet maloletého zriadený v T., číslo účtu: X, kód banky

X, vždy do 15-teho dňa v mesiaci s tým, že na nakladanie s prostriedkami na účte maloletého je potrebný súhlas súdu, d/ styk otca s maloletým upravil tak, že je oprávnený stretávať sa s maloletým vždy len v prítomnosti matky každú prvú sobotu v mesiaci v čase od 9.00 hod. do 18.00 hod. v meste K., počas letných prázdnin denne celý prvý júlový týždeň v čase od 9.00 hod. do 18.00 hod. v meste K., počas celých jarných prázdnin v čase od 9.00 hod. do 18.00 hod., počas Vianočných sviatkov v dňoch 25. decembra a 26. decembra v čase od 9.00 hod. do 18.00 hod., e/ navrhovateľovi a odporkyni uložil povinnosť zaplatiť na účet súdu prvého stupňa trovy štátu, každému po 265,16 €, do 3 dní od právoplatnosti rozsudku.

Krajský súd v Košiciach (odvolací súd) na odvolanie navrhovateľa rozsudkom z 29. marca 2010 sp. zn. 7CoP 20/2010 potvrdil ako vecne správny rozsudok súdu prvého stupňa v jeho napadnutej časti, t. j. vo výroku o výživnom pre maloletého S. na čas po rozvode. V odôvodnení rozsudku uviedol, že súd prvého stupňa riadne vyhodnotil vykonané dôkazy, správne zistil skutkový stav a posúdil ho podľa správnych ustanovení Zákona o rodine. Odôvodnenie rozsudku súdu prvého stupňa v napadnutej časti považoval odvolací súd za presvedčivé a s jeho závermi sa v zmysle § 219 ods. 2 O.s.p. plne stotožnil a už len na zdôraznenie jeho správnosti doplnil i ďalšie dôvody.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal navrhovateľ dovolanie. Navrhol napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania odôvodnil tým, že obidva nižšie súdy rozhodli vec v jeho neprítomnosti a tak mu podľa jeho názoru odňali možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. (§ 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p.). Zároveň namietal aj inú vadu konania (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) a tvrdil nesprávne zistenie skutkového stavu veci s tým, že jeho skutočný čistý mesačný príjem je nižší, ako uviedli súdy, ktoré navyše ani nezohľadnili všetky jeho pravidelné mesačné výdavky. Mal za to, že vzhľadom na rozhodnutie veci v jeho neprítomnosti mu nebolo umožnené v tomto smere predložiť dôkazy na ochranu jeho práv. Dovolateľ napokon namietal aj nesprávne právne posúdenie veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), nakoľko súdom priznané výživné vrátane tvorby úspor podľa jeho názoru nezohľadňuje zásadu vyjadrenú v § 62 ods. 2 Zákona o rodine.

Odporkyňa vo svojom vyjadrení navrhla dovolanie navrhovateľa zamietnuť.

Kolízny opatrovník sa k dovolaniu navrhovateľa nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal najskôr to, či dovolanie navrhovateľa smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom.

Dovolací súd považuje za nutné zdôrazniť, že dovolanie má v systéme opravných prostriedkov občianskeho súdneho konania osobitné postavenie. Ide o *mimoriadny* opravný prostriedok, ktorým možno úspešne napadnúť (len) právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, aj to však nie v každom prípade, ale iba ak podanie dovolania výslovne pripúšťa zákon. Dovolanie je procesný prostriedok, ktorým zákon vytvára účastníkovi konania procesnú možnosť, aby v prípadoch, v ktorých to zákon výslovne umožňuje, spochybnil opodstatneným uplatnením dovolacieho dôvodu správnosť konania alebo rozhodovania odvolacieho súdu a dosiahol nápravu prípadných väd alebo nesprávností napadnutého rozhodnutia. Dovolanie ale nie je „ďalším odvolaním“ a nemožno sa ním – ani pokiaľ je procesne prípustné – úspešne domáhať revízie skutkových zistení súdov nižších stupňov ani výsledkov nimi vykonaného dokazovania. Dovolací súd nie je treťou inštanciou, v ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie. Posúdiť správnosť a úplnosť skutkových zistení, a to ani v súvislosti s právnym posúdením veci, nemôže dovolací súd už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy. Dovolacie konanie má (a to je potrebné osobitne zvýrazniť) prieskumnú povahu; aj so zreteľom na ňu dovolací súd – na rozdiel od súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu – nemá možnosť vykonávať dokazovanie (porovnaj § 243a ods. 2 veta druhá O.s.p.).

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci rozhodol súd rozsudkom. Občiansky súdny poriadok pripúšťa dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu, ak je ním napadnutý zmeňujúci rozsudok (§ 238 ods. 1 O.s.p.), ďalej proti rozsudku odvolacieho súdu, v ktorom sa odvolací súd odchyľil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O.s.p.) a napokon proti rozsudku, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd vo výroku vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože po právnej stránke ide o rozhodnutie zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd

prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p. (§ 238 ods. 3 O.s.p.).

Podľa § 238 ods. 4 O.s.p. dovolanie nie je prípustné vo veciach upravených zákonom o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov okrem rozsudku o obmedzení alebo pozbavení rodičovských práv a povinností, alebo o pozastavení ich výkonu, o priznaní rodičovských práv a povinností maloletému rodičovi dieťaťa, o určení rodičovstva, o zapretí rodičovstva alebo o osvojení.

V citovanom ustanovení § 238 ods. 4 Občiansky súdny poriadok zakotvuje zásadu, podľa ktorej dovolanie nie je prípustné vo veciach upravených Zákonom o rodine (zák. č. 36/2005 Z.z.), keď výnimku z tejto zásady predstavujú iba rozsudky o obmedzení alebo pozbavení rodičovských práv a povinností, o pozastavení ich výkonu, o priznaní rodičovských práv a povinností maloletému rodičovi dieťaťa, o určení rodičovstva, o zapretí rodičovstva a o osvojení. V preskúmvanej veci ide o určenie vyživovacej povinnosti rodiča k maloletému dieťaťu podľa Zákona o rodine, teda o takú vec, na ktorú sa nevzťahuje výnimka prípustnosti dovolania, ako je vymedzená v § 238 ods. 4 O.s.p. Zároveň treba poznamenať, že takáto výnimka by sa, pravdaže, mohla uplatniť iba za splnenia východiskového predpokladu, že dovolanie by prichádzalo do úvahy podľa predošlých odsekov (o takýto prípad v danej veci ale nejde). Vychádzajúc z týchto zistení je opodstatnený záver, že prípustnosť dovolania navrhovateľa nemožno vyvodiť z ustanovenia § 238 O.s.p.

Podľa ustanovenia § 242 ods. 1 druhej vety O.s.p., ukladajúceho dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnúť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O.s.p. (či už to účastník namieta alebo nie), Najvyšší súd Slovenskej republiky preskúmal prípustnosť dovolania smerujúceho proti rozsudku nielen vo vzťahu k § 238 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval

senát. Je potrebné uviesť, že ak v konaní došlo k niektorej z uvedených vád, možno dovolaním napadnúť aj rozhodnutia vo veciach, v ktorých je inak tento opravný prostriedok neprípustný, teda aj rozsudok odvolacieho súdu vo veci, v ktorej je dovolanie podľa ustanovenia § 238 Občianskeho súdneho poriadku vylúčené [porovnaj napríklad uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Cdo 11/98, ktoré bolo uverejnené v časopise Zo súdnej praxe v čísle vydania (zväzku) 4 ročník 1998 na strane 76 pod č. 38]. Vady uvedené v § 237 písm. a/ až e/ a g/ dovolateľ nenamietal a v konaní ani nevyšli najavo.

Vzhľadom na obsah dovolania sa Najvyšší súd Slovenskej republiky osobitne zamerl na otázku opodstatnenosti tvrdenia navrhovateľa, že v prejednávanej veci mu bola postupom nižších súdov odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Odňatím možnosti konať sa v zmysle uvedeného ustanovenia rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Dovolateľ videl vadu tejto povahy v tom, že nižšie súdy rozhodli vec v jeho neprítomnosti, čo malo za následok aj to, že nemohol predložiť dôkazy na ochranu svojich práv – konkrétne na preukázanie svojho skutočného mesačného príjmu a výdavkov.

Podľa § 25 ods. 1 O.s.p. ako zástupcu si účastník môže vždy zvoliť advokáta. Plnomocenstvo udelené advokátovi nemožno obmedziť.

Podľa § 51 O.s.p. predvolanie na súd sa deje spravidla písomne a v nalievavých prípadoch i telegraficky, telefaxom alebo telefonicky. Predvolať možno i ústne na pojednávaní alebo pri inom úkone súdu, na ktorom je predvolaný prítomný.

Podľa § 49 ods. 1 prvá a druhá veta O.s.p. ak má účastník zástupcu s plnomocenstvom pre celé konanie, doručuje sa písomnosť len tomuto zástupcovi; ak má však účastník osobne v konaní niečo vykonať, doručuje sa písomnosť nielen zástupcovi, ale aj jemu.

Podľa § 101 ods. 2 O.s.p. súd pokračuje v konaní, aj keď sú účastníci nečinní. Ak sa riadne predvolaný účastník nedostaví na pojednávanie ani nepožiadal z dôležitého dôvodu o

odročenie, môže súd vec prejednať v neprítomnosti takého účastníka; prihladne pritom na obsah spisu a dosiaľ vykonané dôkazy.

Ako vyplýva z obsahu spisu, v prejednávanej veci bol navrhovateľ zastúpený advokátom JUDr. R. M., PhD., ktorému udelil plnomocenstvo na celé konanie (č. 1. 4 spisu). Na súde prvého stupňa sa uskutočnili celkovo štyri pojednávania, pričom prvých dvoch sa zúčastnil nielen tento právny zástupca, ale aj navrhovateľ osobne. Zo zápisnice z prvého pojednávania vo veci uskutočneného na súde prvého stupňa 21. januára 2009 je zrejmé, že navrhovateľ sa v rámci svojho výsluchu vyjadroval i k svojim zárobkovým pomerom a pravidelným výdavkom (č. 1. 37 p.v. spisu). Na druhom pojednávaní súd prvého stupňa uložil právnomu zástupcovi navrhovateľa doručiť do 30. septembra 2009 opis mzdového listu navrhovateľa. Právny zástupca navrhovateľa si túto povinnosť splnil, keďže s osobným podaním z 29. septembra 2009 predložil konajúcemu súdu 30. septembra 2009 prehľad príjmov navrhovateľa z pracovného pomeru za obdobie od septembra 2008 do augusta 2009. Tieto mzdové listy boli následne na (v poradí treťom) pojednávaní uskutočnenom 12. októbri 2009 súdom oboznámené a to aj za účasti právneho zástupcu navrhovateľa, ktorý k nim nemal žiadne výhrady – nijako sa k nim nevyjadril (č. 1. 103 p.v. spisu). Vzhľadom na tieto skutočnosti neobstojí tvrdenie dovolateľa, že nemal možnosť v tomto smere predložiť dôkazy na ochranu svojich práv. Ako ďalej vyplýva zo zápisnice z tohto pojednávania, súd prvého stupňa uznesením odročil pojednávanie na 21. októbri 2009 o 14.00 hod., č. dv. 117/I. poschodie s tým, že právny zástupca navrhovateľa vzal tento termín pojednávania na vedomie. Keďže išlo o právneho zástupcu s plnomocenstvom na celé konanie, v zmysle § 49 ods. 1 O.s.p. nebolo potrebné osobitne doručovať predvolanie na pojednávanie aj takto zastúpenému, avšak na pojednávaní neprítomnému navrhovateľovi [porovnaj tiež uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 155/99, ktoré bolo uverejnené v časopise Zo súdnej praxe v čísle vydania (zväzku) 3 ročník 2002 na strane 53 pod č. 24]. Bolo totiž výlučne vecou (povinnosťou) advokáta navrhovateľa, ktorému bol termín pojednávania riadne oznámený, aby zastúpeného účastníka (od ktorého sa v danom prípade nevyžadovalo v konaní nič osobne vykonať) o tejto skutočnosti včas upovedomil. Podľa zápisnice na č. 1. 106 – 107 spisu sa navrhovateľ ani jeho právny zástupca posledného pojednávania na súde prvého stupňa nezúčastnili, a to bez toho, aby požiadali súd o jeho odročenie. Z pohľadu konajúceho súdu tak v zmysle § 101 ods. 2 druhej vety O.s.p. bolo možné pojednávať aj v ich neprítomnosti (uvedenú aplikáciu právnej normy považuje dovolací súd za správnu). Na tomto pojednávaní odporkyňa a jej právny zástupca len uviedli,

že nemajú ďalšie návrhy na doplnenie dokazovania, boli poučení podľa § 120 ods. 4 O.s.p., na čo súd vyhlásil dokazovanie za skončené a následne aj rozsudok vo veci samej. Uvedeným postupom súdu prvého stupňa nebola navrhovateľovi odňatá možnosť pred súdom konať, pretože tak on, ako aj jeho právny zástupca mali vytvorenú možnosť sa týchto procesných úkonov (pojednávania) zúčastniť, ktorú len nevyužili.

Podľa § 214 ods. 1 O.s.p. na prejednanie odvolania proti rozhodnutiu vo veci samej nariadi predseda senátu odvolacieho súdu pojednávanie vždy, ak

- a) je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie,
- b) súd prvého stupňa rozhodol podľa § 115a bez nariadenia pojednávania,
- c) to vyžaduje dôležitý verejný záujem.

V ostatných prípadoch možno o odvolaní rozhodnúť aj bez nariadenia pojednávania (§ 214 ods. 2 O.s.p.).

Keďže v danom prípade nešlo o žiadny z prípadov uvedených v § 214 ods. 1 O.s.p. (a/ odvolací súd označil skutkové zistenia súdu prvého stupňa za úplné a správne, v dôsledku čoho dokazovanie nezopakoval ani nedoplnil, b/ súd prvého stupňa nerozhodol bez nariadenia pojednávania a c/ nariadenie odvolacieho pojednávania nevyžadoval dôležitý verejný záujem), boli splnené zákonné predpoklady na prejednanie odvolania navrhovateľa proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa vo veci samej bez nariadenia odvolacieho pojednávania.

Vzhľadom na uvedené dospel dovolací súd k záveru, že ani postupom odvolacieho súdu nebola navrhovateľovi odňatá možnosť pred súdom konať a dovolateľ tak neopodstatnene vyvodzuje prípustnosť jeho dovolania z § 237 písm. f/ O.s.p.

Pokiaľ dovolateľ namietal, že súde obidvoch stupňov vychádzali pri rozhodovaní z nesprávne (neúplne) zisteného skutkového stavu veci, z obsahového hľadiska sa jedná o námietku, že v konaní došlo k tzv. inej (než v § 237 O.s.p. vymenovanej) vade majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Takáto dovolateľom tvrdená vada (keby k nej v konaní došlo, čo dovolací súd neposudzoval) by mala za následok vecnú nesprávnosť napadnutého rozhodnutia, nezakladala by ale prípustnosť dovolania v zmysle § 237 O.s.p.; takáto vada predstavuje totiž relevantný dovolací dôvod (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), sama

osebe ale prípustnosť dovolania nezakladá. Rovnaký záver platí i v súvislosti s tvrdením dovolateľa o nesprávnom právnom posúdení veci nižšími súdmi (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

Nakoľko prípustnosť dovolania v danom prípade nemožno vyvodiť z ustanovenia § 238 O.s.p. a v dovolacom konaní neboli zistené ani dôvody prípustnosti dovolania uvedené v ustanovení § 237 O.s.p., Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie navrhovateľa podľa § 243b ods. 5 v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p. ako smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému je tento opravný prostriedok neprípustný, odmietol. Pritom, riadiac sa právnou úpravou dovolacieho konania, nemohol sa zaoberať vecnou správnosťou napadnutého rozsudku odvolacieho súdu.

V dovolacom konaní navrhovateľ nebol procesne úspešným a tak mu nevzniklo právo na náhradu trov dovolacieho konania. Ostatným účastníkom konania dovolací súd náhradu trov dovolacieho konania nepriznal preto, lebo v dovolacom konaní nepodalí návrh na náhradu trov (§ 243b ods. 5, § 224 ods. 1 a § 151 ods. 1 O.s.p.).

Rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 30. novembra 2011

JUDr. Milan D e á k, v. r.
predseda senátu

Za správnosť :

Hrčková Marta